

La Nit de Sant Joan i un petit manifest

La Festa de la Nit de Sant Joan, celebrada novament a Sant Josep, va reunir un públic nombrós i atent. La Festa rodà entorn de la concessió del Premi de la Nit de Sant Joan, creat per l'Institut d'Estudis Eivissencs l'any 1971 i atorgat, en la primera edició, al llibre *Endevinetes*, l'any 1972. Aquest Premi fou instituit amb l'objecte d'estimular i promoure, a les escoles, treballs, especialment en equip, sobre temes històrics, costumistes, geogràfics, artístics, etc., de les Pitiüses, i també treballs de creació literària. Cal notificar l'interès que comporten els dos premis d'enguany, en les categories A i B, respectivament: Remeis pagesos, presentat pels alumnes de les Escoles de Sant Josep, que rebén el Premi per segona volta, i Aportació inicial al coneixement de les plantes d'Eivissa i Formentera, pels alumnes de cinquè de l'Institut d'Ensenyança Mitjana d'Eivissa. Els dos llibres són ara a la premsa i aviat seran presentats al públic.

La Festa de la Nit de Sant Joan vol ser una contribució, dins de les possibilitats, al desenvolupament d'una consciència col·lectiva. D'altra banda, permet a l'Institut la difusió de les seues activitats en pro de la nostra cultura i expressar, així mateix, la seua actitud independent de servei.

Enguany, la Festa, entre cultural i popular, íntima i senzilla, ens va dur de fora la veu excepcional de n'Ovidi Montllor. Ningú més adequat per a aquella nit. Toni Juan Serra, un nom més per a la cançó d'Eivissa, ompli un breu però agradable espai de la Festa. La parella josepina de cantadors provocà un me-

rescut homenatge improvisat del públic, per iniciativa de n'Ovidi Montllor. D. Joan Mari Cardona, canonge arxiver de la Catedral i Director de la Secció d'Història de l'Institut d'Estudis Eivissencs, explicà, amb profusió i detall, alguns aspectes de la divisió de l'illa en quartons en la reconquesta catalana. I Josep Mari, com a President de l'Institut, va llegir, en nom de la Comissió Executiva, el manifest que tot seguit reproduïm.

Hem considerat que si veníem en aquesta festa immersos del tot en gatzara i bon fesum, desaprovàvem una ocasió excel·lent per comentar, amb franquesa i realisme, una trista relació de fets i circumstàncies que protagonitzam, activament, o passivament, tots els eivissencs.

Si passam una mirada sobre l'Eivissa d'avui, no hi ha dubte que ha canviat, que és una altra Eivissa. Tòt allò que està en mans dels hòmens ha d'evolucionar per llei de vida; poc o molt, s'ha de refer, s'ha de recrear; a vegades hem d'introduir innovacions. Els eivissencs rebérem amb alegria lògica l'arribada del turisme: érem pobres, i la previsió d'un futur econòmicament exuberant ens va embalar sense gaire ponderació cap a una torrentada de negocis que ara per ara ens comencen a doldre; no perquè s'hagin fet, sinó per com s'han fet.

L'expansió urbanística d'aquesta illa podria deixar sense

Festa de la Nit de Sant Joan 1973.

A l'esquerra, en Pujol i na Catalina d'es Parancó durant la seua cantada. Baix, Joan Mari Cardona disserta sobre la divisió de l'illa en quartons en la reconquesta catalana.

alè molta gent que no ha estat a Eivissa de quinze anys ençà. Aquesta expansió, però, no ha trobat plans d'ordenació a punt, indicatius, com és propi, d'un coneixement profund de les zones urbanitzables. L'ordenació comença a venir ara, tímidament, quan ja molts de desastres no tenen remei, i encara, segons tècnics, amb poques garanties d'eficàcia i d'encert. Temps endarrera no volguérem saber res d'un equilibri entre aquesta empresa mal untada de progrés i el respecte obert i generós a la nostra illa, patrimoni de tots qui l'habitam. Tampoc no devíem ser conscients del perill que corriem. I així hem arribat, de mans de propis i estranys, a un sacrifici brutal de recursos paisatgístics i ambientals de riquesa incalculable; Cala Llonga, la costa de Santa Eulària des del puig d'En Fita a ses Estaques; es Canar, tremendament càutic, per no dir-ho també de sa Cala i Portinatx; sense oblidar tantes aberracions a la badia de Sant Antoni de Portmany; a les platges d'En Bossa i de ses Figueretes; en es Molins, dins vila, a Talamanca... Repetim que aquesta expansió desorbitada no hauria estat tan negativa si s'hagués fet amb un cert orde i amb una certa responsabilitat cívica.

D'altra banda, les nostres carreteres s'han atapeït de cases i magatzems poc conseqüents amb unes normes essencials d'estètica i bon gust. Nosaltres, eivissencs, que sabérem fer verdaderes obres d'art en arquitectura, avui hem perdut traça i aquell instint senzill i inexplicable d'arquitectes innats. Els nous materials i sistemes de construcció ens han vengut, no els n'hem tret el profit adequat.

La massa turística que rebem de cap a cap d'any reclama més i més gent al servici d'aquesta indústria bàsica illenca. El nostre camp s'abandona de manera irracional, poc harmonitzada amb una mecanització actual. És cert que en el camp d'Eivissa hi habitava massa gent perquè fos rendable en un context d'economia pròspera com el d'ara. Però ens hem desentès moltes vegades d'hisendes considerables, negligint o ignorant els avanços de la tècnica agrícola i noves formes d'explotació de la terra. La casa pagesa, monument arquitectònic dispers per tots els vells camins d'Eivissa, ha caigut en oblit de molts majorals i propietaris. L'afany especulatiu les ha deixat sovent en mans de gent estrangera que no ha sabut, en general, mantenir-ne la puresa original. Molts de camins privats s'han embanderat d'unes paraules insòlites entre nosaltres: «Camino particular», «Prohibido el paso», «Cuidado con el perro!» I així anam... La nostra geografia es va fent inassequible, i la indicació de nombrosos topònims ofereix corrupcions ortogràfiques significatives d'indiferència o malvolença cap a la nostra llengua i els nostres drets legítims.

Darrerament, és alarmant la proliferació de pancartes publicitàries a tots els punts més estratègics de l'illa. La nostra geografia es pintarrutxa de coloraines i lletrotes que atempten violentament contra el nostre paisatge: Si anam cap a l'aeroport, trobarem verdaderes legions de cartells; la Caseta Vermeia ens l'eclipsaren amb una enorme pancarta; seguint cap a Santa Eulària, en veim pertot arreu, i en els peus del puig de Missa, que és Monument Nacional, tot un bosc espès i apocalíptic d'anuncis i més anuncis. Això mateix ho hem de dir de Sant Antoni i de moltes altres bandes. Però hem d'afegir, en breus paraules, a uns esmalucs que de la nit al dia s'han incrustat amb finor ben dissimulada a fatxades molt dignes dels nostres pobles: uns cartells metàl·lics d'una casa de mobles. En sortir d'aquest acte passau una mirrada reverent sobre els murs bellíssims de l'església de Sant Josep: a la casa de l'obra, trobareu un «lletrerot» groc i negre que us diu on podeu comprar mobles... Idem davant l'església de Sant Agustí, vora la portalada d'un antic pati eivissenc. Idem davant l'església de Sant Mateu. Idem davant l'església de Sant Carles. Damunt parets venerables. Permeteu que proclamem aquestes veritats amb indignació, però també amb la confiança de trobar una comprensió en les nostres autoritats municipals. L'Ins-

A la ciutat d'Eivissa, sent les 20 hores del dia 15 de maig de 1973, es reuneix a la Biblioteca de l'Escola d'Arts Aplicades i Oficina Artística, el jurat qualificador del "Premi de la Nit de Sant Joan" 1973, constituït pels següents membres:

Sra. Margarida Riera de Planas,
 Sr. Antoni Costa Benet,
 Sr. Antoni Cardona Solà,
 Sr. Antoni Cardona Roselló i
 Sr. Joan Martí Cardona, que aixeca l'Acta com a Secretari del Jurat.

Lleïda i revisats detingudament els tres treballs presentats a concurs, en les categories A i B, s'acorda, per unanimitat

- 1er. Concedir el "Premi de la Nit de Sant Joan" 1973 Categoria A, als alumnes de les Escoles de Sant Josep, pel seu treball "REMEIS PAGESOS".
- 2on. Concedir el "Premi de la Nit de Sant Joan" 1973 Categoria B, als alumnes de cinquè de Batxiller de l'Institut d'Ensenyament Mitjà d'Eivissa, pel seu treball "AFORTACIÓ INICIAL AL CONEIXEMENT DE LES PLANES D'IVISSA I PORTINATX".
- I 3er. Concedir l'Accèssit Categoria A als alumnes de cinquè de Bàsica de les Escoles de Sant Jordi, pel seu treball titulat "CANçons".

S'aixeca la sessió a les 21'30hores; i perquè quedi constància d'aquests acords, firmen l'Acta, amb el Secretari, els altres membres del Jurat.

Rivissa, 15 de maig de 1973.

[Signatures]
 Antoni Costa Benet, Antoni Cardona Solà, Antoni Cardona Roselló, Joan Martí Cardona

Dalt, Jurat del «Premi de la Nit de Sant Joan» i Acta de concessió del Premi, en les dues categories; baix, alumnes de les Escoles de Sant Josep, llegint alguns remeis pagesos.

titut d'Estudis Eivissencs els ofereix des d'aquí la seua ajuda i, si més no, la seua bona voluntat.

Si hem de parlar d'ensenyança, cal partir de la base que els problemes que aquesta ofereix no poden ser considerats a escala estrictament local. L'ensenyança revesteix problemes comuns a tota Espanya: manca de professors i mestres, manca d'escoles, manca de material pedagògic, etcètera. En relació a l'ensenyança a nivell local i regional, notam una absència quasi absoluta d'activitats encaminades a dotar l'alumnat d'uns coneixements essencials sobre la seua cultura autòctona. L'ensenyança a les nostres illes encara arranca de fonaments centralistes i discriminatoris, antipedagògics del tot. No intentam crear una consciència clara del nostre context històric-cultural. Arraconam la nostra cultura —història, llengua, literatura, geografia, ciències— com si fossin pecat o motiu de discòrdia contra la germanor dels diferents pobles d'aquest país. No brindam arguments ni estímuls vàlids als nostres aïllats perquè exercitin, vivament i abnegadament, una preocupació per les coses de ca seua. L'interès per les coses generals i remotes neix de l'experiència i el coneixement de les coses concretes i immediates. L'escola hauria d'acomplir també una integració de l'alumnat immigrant en benefici de la identificació d'aquest amb un poble amb el qual conviurà segurament tota la vida.

El fet d'una mentalització cultural a les escoles és paral·lel a un deure de sacerdots i seglars a col·laborar en aquesta empresa d'autenticació, dignificació i respecte dels béns humanístics del poble. El Concili Vaticà II, en una revisió profunda del paper de l'Església en el món d'avui, va manifestar la urgència d'un acostament a tots els feligresos. Indiquem la participació dels seglars en diverses activitats parroquials i diocesanes; l'adopció, en la litúrgia, de les llengües autòctones —no de les llengües oficials—. Si amb això l'Església buscava la plena participació del seu poble, ja que el llatí li era una llengua pràcticament ininteligible, no és vàlid justificar que la llengua castellana, amb tots els respectes que ens mereix com tota altra llengua, pugui omplir aquesta necessitat pel simple fet que *tothom l'entén*. Repetim que el Concili no va parlar de *llengües oficials*, perquè era ben conscient d'un dret elemental de les persones: ser respectats en tots els seus valors espirituals i ajudats a identificar-s'hi. Si a la majoria de les nostres esglésies les celebracions litúrgiques no són també en la llengua del poble, és per causes d'ignorància, recels, comoditat o desídia. D'això en tenim la culpa sacerdots i feligresos. Si ens sabérem adaptar a la litúrgia castellana, hem de ser prou enters i dignes per fer nostres, si volem amb esforç, uns textos escrits en la llengua que ara parlam.

Finalment, i de passada, hem de denunciar enèrgicament l'oblit i abandó en què han caigut alguns dels nostres monuments històrics: la Necròpolis Púnica del Puig d'es Molins, el nostre singular Museu Arqueològic, les murades renaixentistes d'Eivissa, les coves d'es Cuieram i de ses Fontanelles... Ara l'Ajuntament d'Eivissa té un magnífic castell per bregar-hi en la restauració, si més no parcial, però que ens exigeix una vaga esperança i un desig poderós que serveixi algun dia a una cultura vital i dinàmica.

No hem fet cap referència a Formentera ni a cap de les altres illes, per tal com pertot trobaríem problemes, perills, amenaces i oblit idèntics a tots aquests que hem relacionat. La nit de Sant Joan, que dins uns moments ens congregarà vora el fogueró, aixequi la nostra voluntat de servici a una causa comuna de dignificació, seny i civisme.

COMISSIÓ EXECUTIVA DE L'INSTITUT
D'ESTUDIS EIVISSENCS

Sant Josep, 23 de juny de 1973

DOS DOCUMENTS D'UNA VIDA

Les primeres paraules que sobre Don Isidor s'escriviren, varen ser aquestes, lletra per lletra:

«En la iglesia parroquial de San Pedro Apóstol de la ciudad y obispado de Ibiza, provincia de las Baleares; a los once días del mes de Setiembre del año mil ochocientos ochenta y tres. Yo, Don José Felicó y Serra, Presbítero, Cura Ecónomo de ella, bauticé solemnemente á un niño que nació el día antes, á las once horas de la mañana, hijo legítimo y de legítimo matrimonio de Don Isidoro Macabich, estudiante, natural de Felanitx, isla de Mallorca, y vecino de ésta, y Doña Francisca Llobet, natural de la de San Francisco, isla de Formentera, y vecina de ésta; siendo sus abuelos paternos Don Isidoro, Teniente de Navío, natural de Cartagena, y Doña Irene Ferrer, natural de ésta, ambos vecinos de la misma; y los maternos Don Juan y Doña Ana Bosch, el primero propietario, ambos naturales y el primero vecino de ésta. — Se le puso por nombre ISIDORO-NICOLAS-JUAN; y fueron sus padrinos Don Isidoro Macabich, abuelo paterno, y Doña María Tur y Costa, casada, natural de Nuestra Señora de Jesús y vecina de ésta, en representación de Doña Adela Llobet y Bosch, soltera, natural y vecina de ésta, a los cuales advertí el parentesco espiritual y obligaciones que por él contraen el padrino y la madrina principal. — Y para que conste extendí y autoricé la presente partida, en la expresada parroquia de San Pedro, a los dichos once días del mes de Setiembre y año mil ochocientos ochenta y tres. — José Felicó — rubricado». (Archivo Histórico de la Pabordía de Ibiza. Bautismos. San Pedro, Libro III, fol. 12v).

Havia començat la vida fecunda de Mons. Isidor Macabich. Vida oberta que tots coneixem, i de la qual, alguns aspectes són tractats en el present número de la nostra revista. Tot seguit, un altre document com a punt final:

«En la iglesia parroquial de San Pedro, de la ciudad y diócesis de Ibiza, provincia de Baleares, a veintidós de marzo de mil novecientos setenta y tres, Don Lucas Ramón Torres, Presbítero, Cura encargado de la mencionada iglesia, mandé dar sepultura eclesiástica en el cementerio de esta ciudad, transcurrido que fuese el debido tiempo, al cadáver del Ilmo. Sr. D. ISIDORO MACABICH LLOBET, de ochenta y nueve años de edad, Canónigo Arcipreste de la Catedral de Ibiza, natural de esta parroquia, hijo de D. Isidoro Macabich y de D.ª Francisca Llobet. Falleció en Barcelona el día anterior, habiendo recibido los Santos Sacramentos. — Y para que conste extendí y firmo la presente a veintidós de marzo de mil novecientos setenta y tres. — Lucas Ramón, Pbro. — rubricado». (Parroquia de San Pedro. Libro VII de Defunciones, fol. 84v.).